

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****S.G. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/25664

Karar Tarihi : 18/1/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Hicabi DURSUN

Muammer TOPAL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : S.G.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; alacağın tahsili amacıyla borçlu aleyhine başlatılan icra takibi sırasında borçluya ait taşınmazın satışından elde edilen bedelin yaklaşık dört yıl süren sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde nemalandırılmamış olması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılama süreçlerinde adli yardım taleplerinin karşılanmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/8/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 18/12/2007 tarihinde Ş.B. aleyhine tazminat davası açmıştır. Tuzla Asliye Hukuk Mahkemesi 12/3/2009 tarihinde davayı kısmen kabul etmiş ve 386.464,75 TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalıdan alınarak başvurucuya ödenmesine hükmetmiştir. Kesinleşme şerhinde taraflarca temyiz edilmeyen kararın 17/10/2012 tarihinde kesinleştiği belirtilmiştir.

9. Başvurucu, davalı tarafça ödenmesi gereken yargı harçlarının ödenmediğinden bahisle lehe kararın icra edilemediği iddiasıyla 20/7/2009 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) bireysel başvuru yapmıştır. AİHM 16/1/2018 tarihinde başvurucunun adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM, kararın bir nüshasının verilmesi için önce başvurucuyu harçları ödemekten sorumlu tutmanın başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğunu ve başvurucunun mahkemeye erişim hakkının özünü zedeleyecek ölçüde bir kısıtlamaya tabi tutulduğunu belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM, ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle başvurucunun maddi tazminat talebini reddetmiş, bununla birlikte başvurucuya 1.000 avro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

10. Başvurucu 4/3/2013 tarihinde Gebze 3. İcra Dairesinde borçlu Ş.B. aleyhine asıl alacak, yargılama giderleri ve işletilmiş faiz tutarı olmak üzere toplam 613.863,85 TL üzerinde ilama dayalı icra takibi başlatmıştır. İcra Müdürlüğü borçluya ait bir taşınmazın haczine karar vermiştir. Söz konusu taşınmaza başka kişilere ait alacaklar nedeniyle de haciz uygulanmıştır.

11. İstanbul Anadolu 11. İcra Dairesinde (11. İcra Dairesi) alacaklı İ.D. tarafından borçlu Ş.B. aleyhine başlatılan başka bir takip dosyasında borçlu Ş.B. ye ait taşınmaz 8/4/2014 tarihinde yapılan ihale sonucunda satılmıştır. Satış masrafları düşüldükten sonra kalan 1.298.096,87 TL alacaklıların alacaklarının tamamını ödemeye yetmediğinden 11. İcra Dairesince 4/6/2014 tarihinde sıra cetveli düzenlemiştir. Buna göre sıra cetvelinin kesinleşmesinden sonra başvurucuya 416.262,77 TL'nin, diğer alacaklı İ.D. ye 881.434,10 TL'nin ödenmesine karar verilmiştir.

12. Alacaklı İ.D. 9/6/2014 tarihinde avukatlık ücretinin ayrılarak kalan tutarın sıra cetveline konu edilmesi gerektiği iddiasıyla başvurucu aleyhine sıra cetveline itiraz davası açmıştır. İstanbul Anadolu 11. İcra Hukuk Mahkemesi 3/6/2015 tarihinde paylaştırmının usul ve yasaya uygun olduğunu belirterek davayı reddetmiştir. Taraflar kararı temyiz etmiştir. Başvurucu; katılma yoluyla verdiği temyiz dilekçesinde, uğradığı zararların tazmin edilmemesini ve icra inkâr tazminatına karar verilmemesini temyiz konusu yapmıştır.

13. Başvurucu 8/7/2014 tarihinde sıra cetveline itiraz davası açmıştır. İstanbul Anadolu 8. Asliye Hukuk Mahkemesi 30/9/2014 tarihinde hak düşürücü süre içinde açılmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Başvurucu 24/8/2015 tarihinde kararı temyiz etmiştir. Başvurucu, temyiz dilekçesinde adli müzaheret talebinin ve sıra cetveline itirazlarının dikkate alınmadığını belirtmiştir.

14. Başvurucu 15/9/2015 tarihinde sıra cetvelinde ayrılan alacak payının ödenmesini talep etmiştir. 11. İcra Dairesi 1/10/2015 tarihinde başvurucunun talebini reddetmiştir. 11. İcra Dairesi, sıra cetveline itiraz edildiğinden sıra cetvelinin henüz kesinleşmediğini açıklamış ancak teminat mektubu karşılığında paranın ödenebileceğini belirtmiştir.

15. Başvurucu 7/10/2015 tarihinde alacak payının ödenmemesine ilişkin 11. İcra Dairesinin işlemini şikâyet etmiştir. İstanbul Anadolu 10. İcra Hukuk Mahkemesi 6/11/2015 tarihinde davayı reddetmiştir. Mahkeme; kararında ilk derece mahkemesince reddedilen sıra cetveline itiraz davasının temyiz aşamasında derdest olduğunu, kararın bozulması hâlinde sıranın değişebileceğini ve payların etkilenebileceğini açıklamıştır. Başvurucu 1/12/2015 tarihinde sıra cetveline itiraz davasının kesinleşmesinin beklenmesinin yasal dayanağının bulunmadığını belirterek kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 8/5/2017 tarihinde temyiz itirazlarını yerinde görmediğini belirterek kararı onamıştır. Başvurucunun karar düzeltme istemini de aynı Daire 28/12/2017 tarihinde reddetmiştir.

16. Yargıtay 23. Hukuk Dairesi 5/3/2018 tarihinde tarafların temyiz itirazlarını yerinde görmediğini belirterek İstanbul Anadolu 11. İcra Hukuk Mahkemesinin 3/6/2015 tarihli sıra cetveline itirazın reddine dair kararını (bkz. § 12) onamıştır. Aynı Daire yine 5/3/2018 tarihinde başvurucu tarafından açılan sıra cetveline itiraza ilişkin İstanbul Anadolu 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin ret kararını (bkz. § 13) onamış ve bu karar, başvurucuya 30/4/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 1/6/2018 ve 13/7/2018 tarihlerinde sıra cetveline itiraz davasına ilişkin ret kararının kesinleştiğini belirterek alacağının ödenmesini 11. İcra Dairesinden talep etmiştir. Gebze 4. İcra Dairesi 19/7/2018 tarihinde başvurucuya payından harçların mahsubu suretiyle toplam 360.913,29 TL ödeme yapmıştır.

18. Başvurucu 17/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. İlgili hukuk için bkz. *Fatma Yıldırım*. B. No: B. No: 2014/6577, 16/2/2017, §§ 19-29.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 18/1/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; sıra cetvelinin kesinleşmemesi nedeniyle alacağının ödenmediğini, kesinleşme sürecinde ihale bedelinin nemalandırılmadığını ve alacağının enflasyon karşısında yıpratıldığını iddia etmiştir. Başvurucu, alacağın değer kaybına uğramaması için pozitif yükümlülükler kapsamında devletin alması gereken tedbirleri yerine getirmediğini ve maddi zarara uğradığını belirtmiştir. Başvurucu, bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. *Fatma Yıldırım* kararında sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde ihale bedelinin nemalandırılmadığı iddiası yönünden 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun

5. maddesinde öngörülen tazminat davası yolunun etkili bir başvuru yolu olmadığı tespit edilmiştir (*Fatma Yıldırım*, §§ 36-43). Somut olayda da ödeme sonrası otuz günlük süre içinde bireysel başvuruda bulunulduğu görüldüğünden bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir husus bulunmadığı değerlendirilmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

24. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

25. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda başvurucunun kesinleşmiş ve icra edilebilir alacağının Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülk teşkil ettiği açıktır.

26. Başvuru konusu ile ilgili ilkeler daha önce *Fatma Yıldırım* kararı ile ortaya konulmuştur. Anılan karara konu olayda başvurucu, alacağının tahsili amacıyla borçlu aleyhine icra takibi başlatmıştır. İcra takibinin kesinleşmesinin ardından borçluya ait taşınmazların satışından elde edilen bedel, sıra cetvelinin düzenlendiği 2005 yılından başvurucuya ödemenin yapıldığı 2014 yılına kadar icra dairesince nemalandırılmamıştır. Kararda, borçlunun taşınmazlarının satışı sonucu tahsil edilen ihale bedelinin nemalandırılması veya nemalandırılmamasının icra müdürlüklerinin görevlerinin ifası kapsamında kaldığı gerekçesiyle alacağın nemalandırılmamasının pozitif yükümlülüklerle ilişkili olduğu değerlendirilmiş ve bu kapsamda icra organlarının görevini yerine getirirken mülkün korunmasına yönelik birtakım tedbirler alması gerektiği açıklanmıştır (*Fatma Yıldırım*, §§ 55-59).

27. *Fatma Yıldırım* kararında; sıra cetvelinin düzenlendiği tarih ile başvurucuya ödemenin yapıldığı tarih arasındaki yaklaşık dokuz yıllık sürenin makul olmadığı, bu süreçte icra müdürlüğünün yedinde ve kontrolü altında olan paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önleyecek tedbirleri alması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda tahsil edilen ihale bedelinin alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun paranın nemalandırılması olduğu, bu işlemin de icra müdürlüğüne olağan idari işleyişin ötesinde bir külfet yüklemeyeceği açıklanmıştır. Sonuç olarak icra müdürlüğünün ihale bedelinin vadeli bir mevduat hesabına yatırılması suretiyle alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememiş olmasının mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğün ihlaline neden olduğuna karar verilmiştir (*Fatma Yıldırım*, §§ 60-63).

28. *Fatma Yıldırım* kararında giderim olarak başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğini tespitine ve 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Başvurucunun maddi tazminat talebi ise uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında

illiyet bağı bulunmadığı ve bu konuda herhangi bir belge sunmadığı nedeniyle reddedilmiştir (Fatma Yıldırım, §§ 67-68). Başvurucu Fatma Yıldırım, Anayasa Mahkemesinin alacağına değer kaybını tespit etmesine rağmen maddi tazminata hükmetmediğine ve illiyet bağının neden kurulmadığına dair bir gerekçe göstermediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla 13/9/2017 tarihinde AİHM'e başvurmuştur. Başvuru 11/5/2020 tarihinde Bakanlığa bildirilmiştir. Başvuruya ilişkin süreç AİHM önünde devam etmektedir.

29. Somut olayda alacağın tahsili amacıyla başvurucu tarafından başlatılan icra takibinde borçluya ait taşınmazın ihale yoluyla satışı sonucunda 4/6/2014 tarihinde sıra cetveli düzenlenmiştir. Sıra cetveline itiraz edilmesi nedeniyle başvurucuya ödeme yapılmamıştır. Sıra cetveline itiraz davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra 19/7/2018 tarihinde başvurucuya 360.913,29 TL ödeme yapılmıştır.

30. Bu hâliyle sıra cetvelinin düzenlendiği tarih ile başvurucuya fiilen ödeme yapılan tarih arasındaki yaklaşık dört yıllık sürenin makul olmadığı açıktır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre sıra cetvelinin düzenlendiği 2014 yılı Haziran ayındaki 100 TL'nin, ödemenin yapıldığı 2018 yılı Temmuz ayı itibarıyla enflasyon karşısında değer kaybı giderilmiş karşılığı 148,47 TL'dir. Bu süreçte alacağın enflasyon karşısında değer kaybına uğramasını engelleyecek tedbirlerin -mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükler kapsamında- idare tarafından alınması beklenmektedir. Buna karşın somut olayda icra dairelerinin alacağı vadeli bir mevduat hesabında tutarak nemalandırılmamış olmaları nedeniyle icra sürecinin hızlı işlememesinin başvurucu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerini telafi etmemiştir.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu, kronik hastalıkları ve hukuki bilgi yetersizliği nedeniyle yargılama süreçlerinde adli yardım ve avukat atanması taleplerinde bulunmuş olmasına rağmen bu taleplerinin derece mahkemelerince karşılanmadığını iddia etmiştir. Başvurucu bu gerekçelerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

34. Somut olayda başvurucu kronik hastalıkları bulunması ve hukuki yardıma ihtiyaç duymasına rağmen adli yardım taleplerinin açtığı davalarda derece mahkemelerince karşılanmamış olmasından yakınmaktadır. Başvurucunun adli yardım taleplerinde bulunduğu İstanbul Anadolu 11. İcra Hukuk Mahkemesindeki yargılamanın nihai kararı 28/4/2018 tarihinde, İstanbul Anadolu 8. Asliye Hukuk Mahkemesindeki yargılamanın nihai kararı ise

30/4/2018 tarihinde başvurucaya tebliğ edilmiştir. Buna karşılık başvurucaunun nihai kararların tebliğ edilmesinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 17/8/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle başvurucaunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucaunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruca lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

37. Başvuruca, ihlalin tespit edilmesi ile 210.000 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

39. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

40. İncelenen başvuruda, icra dairelerince tahsil edilen ihale bedelinin sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde nemalandırılmamasından dolayı mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin idarenin olumsuz eyleminden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

41. Bu hâliyle somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvurucaunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Bu bağlamda enflasyon verileri dikkate alındığında sıra cetvelinin düzenlendiği 2014 yılının Haziran ayından başvurucauya ödemenin yapıldığı 2018 yılı Temmuz ayına kadar ödemeye konu tutar olan 360.913,29

TL'nin 535.860,89 TL'ye ulaştığı görülmektedir. Söz konusu tutardan başvurucuya yapılan 360.913,29 TL'lik ödeme çıkarıldığı zaman ise 174.947,60 TL tutarında nemalandırılmama nedeniyle başvurucunun uğradığı zararın ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Buna göre başvurucuya net 174.947,60 TL maddi tazminat ödenmesi gerekir.

42. Dosyadaki belgelerden teşpit edilen 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gereklerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin **KABULÜNE,**

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *süre aşımı* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

D. Başvurucuya net 174.947,60 TL maddi tazminat **ÖDENMESİNE,** tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE,**

E. 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE,**

F. demelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA,**

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 18/1/2022 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.